

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Демідова Олена Анатоліївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
«УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студента II курсу

Демідової О. А.

(підпис)

групи Ф.м. – 91а

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ Демідова О. А.

(підпис)

Керівник ст. викладач, к.е.н.

Мордань Є. Ю.

(підпис)

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1 Теоретичні основи управління оборотними активами підприємства...	9
1.1 Сутність, значення та джерела формування оборотних активів.....	9
1.2 Управління оборотними активами підприємства.....	15
2 Аналіз управління оборотними активами на ПАТ «Укртрансгаз».....	19
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Укртрансгаз».....	19
2.2 Аналіз ефективності використання оборотних активів на ПАТ «Укртрансгаз».....	26
2.3 Оцінка ефективності використання оборотних активів за допомогою кореляційно-регресійного аналізу.....	34
Висновки.....	42
Список використаних джерел.....	45
Додаток А Наукові підходи до визначення сутності «оборотні активи».....	53
Додаток Б Види оборотних активів за різними класифікаційними ознаками.....	54
Додаток В Наукові підходи до визначення сутності «управління оборотними активами підприємства».....	55
Додаток Г Показники оцінки ефективності використання оборотних активів.....	56
Додаток Д Фінансова звітність ПАТ «Укртрансгаз».....	57

ВСТУП

Оборотні активи виступають важливим елементом забезпечення безперебійної виробничої діяльності підприємства, а також здійснюють вплив на ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість, кредитоспроможність, рентабельність та інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання. Тому основою успішної діяльності підприємства є раціональне формування та використання оборотних активів, що можливо за умови розробки ефективної системи управління оборотними активами підприємства. Отже, дане питання є досить актуальним у сучасних умовах діяльності підприємницького сектору, який протягом останніх років піддається впливу таких негативних факторів як нестабільність економічного та політичного середовища, підвищення конкуренції, скорочення обсягів виробництва або ж зменшення попиту на продукцію та ін..

Дослідженням теоретичних та практичних аспектів щодо визначення економічного змісту оборотних активів, аналізу їх формування та використання, розробки системи управління оборотними активами займались вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, такі як Бланк І. А. [4], Бондаренко О. С. [5], Поддєрьогін А. М. [35], Філімоненков О. С. [49], Швець Ю. О. [53] та ін..

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів управління оборотними активами підприємства, а також розробка та обґрунтування заходів з підвищення ефективності управління оборотними активами.

Відповідно до поставленої мети були поставлені наступні завдання:

- дослідити сутність, значення оборотних активів та джерела їх формування;
- охарактеризувати систему управління оборотними активами підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику діяльності ПАТ «Укртрансгаз»;

- здійснити аналіз ефективності використання оборотних активів на ПАТ «Укртрансгаз»;
- оцінити ефективність використання оборотних активів за допомогою кореляційно-регресійного аналізу.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є оборотні активи підприємства.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні та практичні аспекти системи управління оборотними активами на ПАТ «Укртрансгаз».

Для досягнення поставленої мети було використано наступні методи дослідження: методи теоретичного узагальнення та монографічний – при дослідженні сутності поняття «оборотні активи» та «управління оборотними активами»; системний метод – при розробці системи управління оборотними активами підприємства; табличний і графічний метод, метод аналізу і синтезу, метод порівняння – при аналізі фінансового стану та оцінки ефективності використання оборотних активів; економіко-математичний метод – при здійсненні кореляційно-регресійного аналізу.

Теоретико-методологічною базою при написанні кваліфікаційної роботи є законодавчі та нормативно-правові акти, що здійснюють регулювання діяльності підприємства, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів з питань аналізу ефективності використання оборотних активів та управління ними, фінансова звітність ПАТ «Укртрансгаз».

Основний результат роботи полягає у тому, що проведений кореляційно-регресійний аналіз надав змогу виявити ті елементи оборотних активів, які сприятимуть забезпеченню прибутковості підприємства, тому дані розрахунки можуть бути використані при розробці нової системи управління оборотними активами.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність, значення та джерела формування оборотних активів

Важливим структурним елементом виробничого процесу є оборотні активи, оскільки від їх раціонального формування та використання залежить безперебійна діяльність підприємства. За рахунок оборотних активів здійснюється закупівля сировини й матеріалів, грошові розрахунки з контрагентами, відвантаження готової продукції. У випадку нестачі оборотних активів може зупинитись діяльність підприємства та погіршиться його фінансовий стан, тоді як надлишок оборотних активів означає, що їх певна частка не використовується та не створює економічний ефект. Тому розуміння сутності поняття «оборотні активи» необхідне для формування основи стабільної роботи та підвищення фінансової результативності підприємства.

Вивченням сутності оборотних активів займалось багато національних та іноземних вчених, проте на сьогодні не існує єдиного підходу щодо визначення даного поняття, тому в таблиці А.1 наведемо деякі з них.

Відповідно до проведеного аналізу визначень науковців поняття «оборотні активи» можна виділити наступні підходи:

– як мобільні активи, що обслуговують операційну діяльність протягом одного року та можуть перетворитись у грошові кошти. Такої точки зору Русан Н. А. [37], Крейніна М. Н. [23] та Білик М. Д. [3];

– як засоби підприємства, що переносять свою вартість на вироблену продукцію – так зазначають Філімоненков О. С. [49] та Власова Н. О. [9];

– як сукупність грошових коштів оборотні активи розуміє Нашкерська Г. В. [31] та Слав'юк Р. А. [38]. Проте до складу оборотних активів входять не лише грошові ресурси, а й інші, тому розуміти оборотні активи через виключно їх грошову природу недоречно;

– як сукупність майнових цінностей, що знаходяться у використанні підприємством з метою тримання прибутку. Дане визначення є доречним, оскільки відображає сутність оборотних активів як майна підприємства, до складу якого входить сировина, запаси, готова продукція та ін.. Такої думки Бланк І. О. [4].

В літературі досить часто ототожнюють поняття «оборотні активи» з поняттям «оборотний капітал». Проте, це не досить вірно, оскільки у процесі виробничої діяльності оборотні активи споживаються і витрачаються, тоді як оборотний капітал тільки авансується. Як зазначає Бутенко В. [7] «оборотний капітал – це різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями», тобто під оборотним капіталом слід розуміти суму власних коштів, яка спрямовується в оборотні активи.

Існує думка, що оборотні активи та оборотні кошти є синонімами, проте існує розбіжність між їх роллю у процесі виробництва. Оборотні активи переносять свою вартість на новостворений продукт, тоді як оборотні кошти повертаються після кожного циклу кругообігу, обсяг яких більше на величину прибутку (за умови здійснення прибуткової діяльності). До складу оборотних активів відносяться поточні фінансові інвестиції, тоді як у складі оборотних коштів вони відсутні.

На основі існуючих підходів щодо розуміння сутності даного поняття та з урахування специфічних ознак оборотних активів запропонуємо власне визначення, відповідно до якого: оборотні активи – це матеріальні та грошові цінності, що здійснюють обслуговування поточної фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, переносячи свою вартість на вартість готової продукції або можуть бути перетворені у грошові ресурси, та забезпечують платоспроможність підприємства.

Важливим етапом у розумінні економічної сутності оборотних активів є їх класифікація, проте на сьогодні не існує єдиної комплексної класифікації, що спричиняє певні проблеми з управлінням оборотними активами. Так, Бланк І. О. [4] пропонує класифікувати оборотні активи за характером

фінансових джерел формування, відповідно до яких оборотні активи поділяються на:

- валові оборотні активи (всі оборотні активи);
- чисті оборотні активи (сформовані за рахунок власного капіталу та довгострокових джерел фінансування);
- власні оборотні активи (сформовані за рахунок власного капіталу).

Науковці Білик М. Д. [3] та Кірдіна О. Г. [20] виділяють класифікаційну ознаку «за рівнем ліквідності», відповідно до якої оборотні активи поділяються на:

- абсолютно ліквідні (грошові кошти та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції);
- швидко ліквідні (дебіторська заборгованість);
- мало ліквідні (запаси).

Бланк І. О. [4] та Білик М. Д. [3] поділяють оборотні активи відповідно до критерію «за періодом функціонування» на постійні та змінні. Філімоненков О. С. [49] та Драгун Л. М. [17] пропонують розрізняти оборотні активи залежно від «ролі у процесі виробництва», тобто оборотні активи поділяють на засоби сфери обігу та засоби сфери виробництва.

Враховуючи досить значну кількість класифікаційних ознак, що надають вітчизняні та зарубіжні вчені представимо узагальнену класифікацію оборотних активів в рисунку Б.1.

Основними групами оборотних активів, що мають визначальний вплив на фінансовий стан підприємства є виробничі запаси, грошові кошти та дебіторська заборгованість. Загалом усі складові оборотних активів тісно пов'язані між собою та беруть участь у виробничому процесі підприємства, який неможливий без однієї з них (рис. 1. 1).

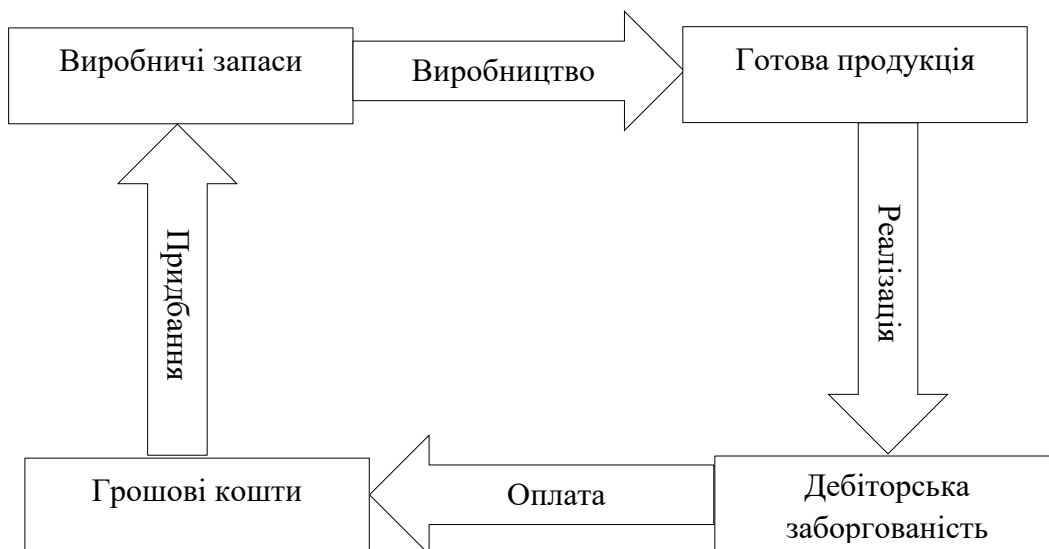

Рисунок 1.1 – Кругообіг оборотних активів

Як видно з рис 1.1, у випадку відсутності однієї складової порушується процес виробництва або стає неможливим взагалі. Зокрема, у випадку нестачі виробничих запасів можуть виникати простої чи зриви виробництва, що призведе до зниження обсягів продажів та прибутковості підприємства. Значне перевищення дебіторської заборгованості може призвести до зниження величини грошових коштів в обігу, що зумовить збільшення залежності підприємства в залучених ресурсах з метою задоволення своєї потреби в запасах.

Формування виваженої системи фінансування оборотних активів, створення механізму оцінки ефективності використання є необхідним з позиції нейтралізації можливих загроз, пов'язаних з порушенням безперервності виробничого циклу, зростання витрат, зниження рівня ліквідності.

Механізм фінансування оборотних активів залежить від форми власності підприємства, його організаційної структури, специфіки виробничого процесу і т.д. Відповідно до джерел формування оборотні активи розрізняють:

- власні (утворені за рахунок власних коштів підприємства);
- залучені (утворені за рахунок емісії акцій, кредиторської заборгованості, інших довгострокових зобов'язань);

– позикові (утворені за рахунок банківських та/або комерційних кредитів, інших видів позик).

Ефективність управління оборотними активами підприємства знаходиться в безпосередній залежності від типу їх фінансування, адже дефіцит фінансових ресурсів може зумовити скорочення обсягу діяльності суб'єкта господарювання.

В економічній літературі виділяються три основні підходи до фінансування оборотних активів: агресивний, консервативний, компромісний.

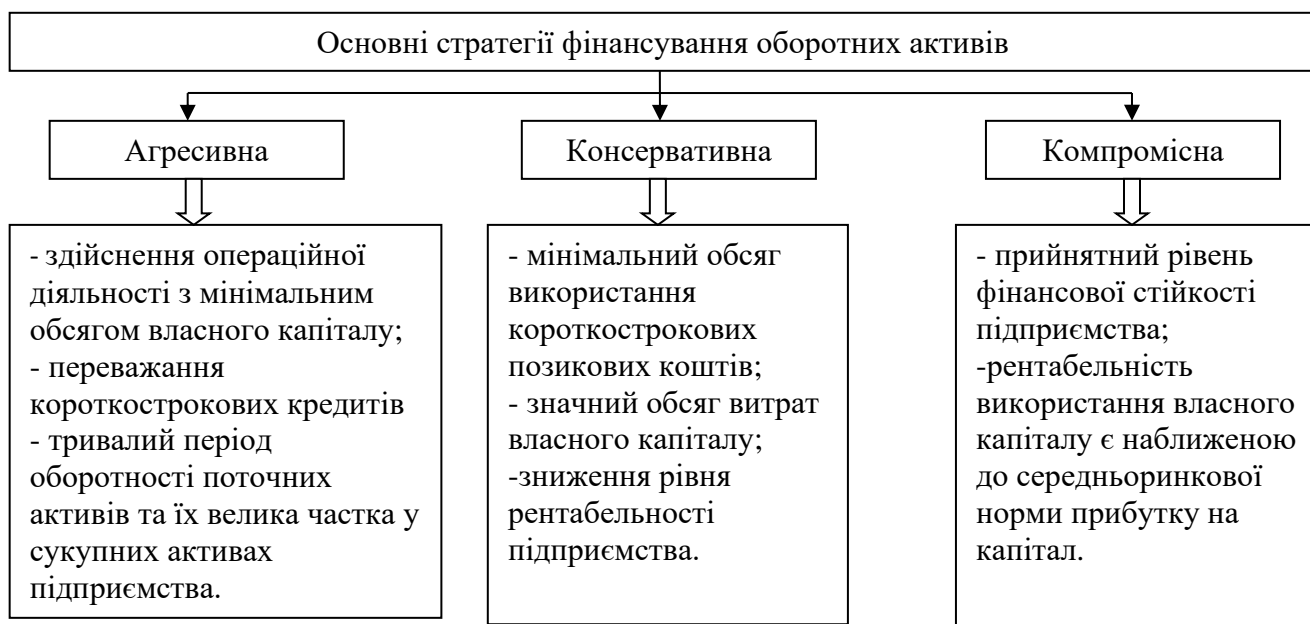

Рисунок 1.2 – Основні стратегії фінансування оборотних активів [21]

Вибір стратегії фінансування оборотних активів обумовлює потребу в короткострокових джерелах фінансування. Вона визначається як різниця між обсягом довгострокового фінансування і кумулятивною потребою в капіталі, якими прийнято вважати зростаючі з часом інвестиції в споруди, обладнання, запаси та інші активи.

Варто відзначити, що у своїх дослідженнях вітчизняні науковці, окрім вищезазначених, виділяють також ідеальну модель фінансування, проте на практиці вона майже не зустрічається. Характеристику підходів до фінансування оборотних активів представлено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Моделювання стратегій фінансування оборотних активів [5]

Розділ балансу	Стратегія фінансування					
	Ідеальна	Агресивна	Помірна (компромісна)	Консервативна	Вкрай консервативна	Самофінан- сування
Необоротні активи	ДП	ДП	ДП	ДП	ДП	ВК
Постійна частина оборотних активів	КП					
Змінна частина оборотних активів				КП		

Примітка: ДП – довгострокові пасиви, (власний капітал, довгострокові зобов'язання); КП – короткострокові пасиви; ВК – власний капітал)

Спосіб, яким підприємство фінансує постійну і змінну частини оборотних коштів, визначається в рамках стратегії фінансування оборотних коштів. Значна кількість вітчизняних науковців (Швець Ю. Ю. [54], Андрющенко І. Є [21], Омельченко Л. С. [33] та ін.) вважають агресивну політику фінансування досить ризикованою. Проте для більшості вітчизняних підприємств з високою ліквідністю, але низькою рентабельністю діяльності агресивна модель фінансування оборотних активів є найбільш оптимальним вибором. В умовах нестабільності середовища функціонування підприємства важливим показником раціональної стратегії фінансування оборотних активів є її гнучкість та здатність до швидкої адаптації у випадку будь-яких змін.

Таким чином, оборотні активи відіграють важливу роль у функціонуванні підприємства, оскільки забезпечують безперервний процес виробництва. Відповідно до проведеного дослідження сутності оборотних активів, нами було надано власне визначення, відповідно до якого оборотні активи – це матеріальні та грошові цінності, що здійснюють обслуговування поточної фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, переносячи свою вартість на вартість готової продукції або можуть бути перетворені у грошові ресурси, та забезпечують платоспроможність підприємства.

1.2 Управління оборотними активами підприємства

Ефективне управління оборотними активами сприяє формуванню достатньої величини оборотних активів, впроваджує ефективну політику їх фінансування, забезпечує ліквідність підприємства та його платоспроможність, а також покращує рівень прибутковості підприємства. Тому одним з головних напрямів фінансового менеджменту є управління оборотними активами.

Поняття «управління оборотними активами» доволі часто зустрічається в економічній літературі, проте на сьогодні не існує єдиного підходу щодо розуміння сутності даного поняття. Систематизація наукових підходів щодо визначення «управління оборотними активами» наведено в таблиці В.1.

Провівши аналіз методичних підходів щодо розуміння сутності поняття «управління оборотними активами» було виділено декілька підходів. Перша група авторів, до яких відноситься Бланк І. О. [4], Ковальов В. В. [22] та Поддєрьогін А. М. [35] розглядають управління оборотними активами як сукупність заходів, які спрямовані на формування оптимального складу оборотних активів.

Науковці Баранова В. Г. [2], Ротанова А. Г. [36] та Швець Ю. О. [54] розглядають управління оборотними активами як комплексну систему взаємодії об'єктів та суб'єктів, які взаємодіють між собою з метою забезпечення оптимального рівня ліквідності та платоспроможності підприємства.

Бондаренко О. С. [5] акцентує увагу на тому, що управління оборотними активами здійснюється за 3 напрямками, які включають управління запасами, управління дебіторською заборгованістю та управління грошовими коштами.

На основі вищенаведеного надамо власне визначення, згідно якого під управлінням оборотними активами будемо розуміти частину фінансової стратегії підприємства, яка реалізується на основі суб'єктно-об'єктних взаємозв'язків та комплексу економічних методів управління, з метою забезпечення достатнього

обсягу оборотних активів, що необхідний для підтримки належного рівня ліквідності та платоспроможності підприємства.

Метою управління оборотними активами є забезпечення необхідного обсягу оборотних активів, їх ефективного використання для підтримки безперебійного виробничого процесу суб'єкта господарювання.

Відповідно до поставленої мети виникають наступні завдання:

- забезпечення такої величини оборотних активів, яка підтримуватиме належну ліквідність та платоспроможність підприємства;
- визначення оптимального скалу елементів оборотних активів, які включають запаси, дебіторську заборгованість та грошові кошти;
- забезпечення ефективного використання оборотних активів, що передбачає прискорення їх оборотності;
- формування джерел фінансування оборотних активів.

Об'єктами системи управління є оборотні активи та їх структурні елементи, а саме запаси, дебіторська заборгованість та грошові кошти.

Суб'єктами системи управління є керівники підприємства, фінансові менеджери, економісти, аналітики, до функціональних обов'язків яких належить формування, розрахунок планової потреби, аналіз та контроль ефективності використання оборотних активів.

Основними функціями управління оборотними активами є:

- контрольна (відбувається постійний контроль за величиною оборотних активів, а отже рівнем ліквідності та платоспроможності);
- стабілізуюча (забезпечує належний рівень ліквідності для стабільного функціонування підприємства);
- аналітична (здійснюється постійний аналіз динаміки, складу та структури оборотних активів та факторний аналіз).

Процес управління оборотними активами ґрунтується на принципах раціональності, оптимальності, безперервності, своєчасності та взаємопов'язаності, характеристика яких представлена на рис. 1. 4.

Рисунок 1.4 – Принципи управління оборотними активами [16]

Формування ефективної системи управління оборотними активами супроводжується етапами її організації, що наведені на рис. 1.5.

Рисунок 1.5 – Етапи управління оборотними активами підприємства [39]

Управління оборотними активами супроводжується оцінкою ефективності їх використання, що здійснюється на основі розрахунку коефіцієнтів, характеристика яких наведена в таблиці Г.1.

Варто зазначити, що ефективність управління оборотними активами залежить від чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. До зовнішніх чинників відносять: загальний стан фінансового ринку, конкурентне середовище, законодавча база, конкурентоспроможність підприємства на ринку, відносини з контрагентами. Внутрішні чинники включають в себе технічне оснащення підприємства, організацію виробничого процесу, система управління якістю, обсяги випущеної продукції, організаційна структура підприємства, кваліфікація менеджерів та стратегічні цілі суб'єкта господарювання.

Таким чином, формування дієвої системи управління оборотними активами підприємства є важливим для забезпечення конкурентоспроможності, платоспроможності та прибутковості підприємства. Управління оборотними активами здійснюється на умовах взаємодії суб'єктів та об'єктів даного процесу, а також фінансових методів управління з метою забезпечення достатньої величини оборотних активів для безперервної виробничої діяльності підприємства.

2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ НА ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Укртрансгаз»

Приватне акціонерне товариство «Укртрансгаз» було створено 13.06.2012 року, шляхом реорганізації дочірніх підприємств «Нафтогаз України». Бенефіціарним власником підприємства є держава. АТ «Нафтогаз Україна» приймає участь у зборах акціонерів, призначає генерального директора та членів Правління.

У 2020 році відбулась трансформація Групи Нафтогаз, що сприяло затвердженню нового статуту підприємства, відповідно до якого колегіальний орган Правління змінений на одноосібний – Генеральний Директор.

Основним видом діяльності підприємства було надання послуг з транспортування природного газу магістральними трубопроводами та зберігання природного газу. У зв'язку з реорганізацією підприємство припинило транспортування природного газу споживачам та здійснення його транзиту через територію України з 1.01.2020. Саме з 1.01.2020 починає свою діяльність нове підприємство ТОВ «Оператор газотранспортної системи України», що було виділено з ПАТ «Укртрансгаз». На думку керівництва, такі зміни призведуть до покращення фінансових показників діяльності ПАТ «Укртрансгаз» та нададуть можливість переглянути виробничий процес підприємства та адміністративні питання.

До інших видів діяльності підприємства належить: реконструкція та сервісне обслуговування магістральних газопроводів, будівництво та монтаж газопроводів, діагностування та сертифікація обладнання.

На основі фінансової звітності, що наведена в додатку Д, проведемо аналіз основних показників фінансово-економічної діяльності підприємства (табл. 2.1) та його фінансового стану.

Таблиця 2.1 – Основні показники фінансово-економічної діяльності ПАТ «Укртрансгаз» за період 2015-2019 роки

Показник	Рік					Темп приросту 2019/2015, %
	2015	2016	2017	2018	2019	
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	25191904	38387640	51181381	50313342	3274654	-87,00
Собівартість, тис. грн.	26475489	37049818	65630089	67796109	2719611	-89,73
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	- 3293132	- 6136270	- 24830746	- 32627768	- 23585779	616,21
Власний капітал, тис. грн.	302257076	353825414	276484989	208990076	140386944	-53,55
Позиковий капітал, тис. грн.	78678097	92003063	69445580	58258403	33330371	-57,64
Необоротні активи, тис. грн.	356025921	415342993	320447678	248123199	64274210	-81,95
Оборотні активи, тис. грн.	24909252	30485484	25482891	19125280	11428019	-54,12
Валюта балансу, тис. грн.	380935173	445828477	345930569	267248479	190275014	-50,05

Відповідно до даних табл. 2.1, обсяг чистого доходу у 2019 році становить 3274654 тис. грн., що на 87 % менше за показник 2015 року, що виступає як наслідок реорганізації підприємства. Відповідно собівартість також зменшилась з 26475489 тис. грн. у 2015 році до 2719611 тис. грн. у 2019 році, що у відносному вираженні становить 89,73 %. Протягом аналізованого періоду підприємство здійснювало збиткову діяльність, зокрема у 2019 році були понесені збитки від припиненої діяльності у сумі 23123350 тис. грн.. Сума власного капіталу в динаміці зменшується на 53,55 % та на кінець 2019 року становить 140386944 тис. грн., що зумовлено зменшенням суми додаткового капіталу та нарощенням суми нерозподіленого прибутку. Відмічається зниження суми позикового капіталу з 78678097 тис. грн. у 2015 році до 33330371 тис. грн. у

2019 році, що пов'язано зі зменшенням відстрочених податкових зобов'язань. Обсяг необоротних активів у 2019 році склав 64274210 тис. грн., що на 81,95 % менше за показник 2015 року, що пов'язано з виділенням необоротних активів, утримуваних для продажу та групи вибуття у сумі 114572785 тис. грн.. Обсяг оборотних активів в динаміці зменшується з 24909252 тис. грн. у 2015 році до 11428019 тис. грн. у 2019 році, що у відносному вираженні становить 54,12 %, що пов'язано зі зменшенням запасів та дебіторської заборгованості. Зниження валюти балансу на 50,05 % за 2015-2019 роки свідчить про звуження діяльності підприємства.

Аналіз фінансового стану починають з аналізу показників майнового стану підприємства, що характеризують його виробничий потенціал (рис. 2. 1).

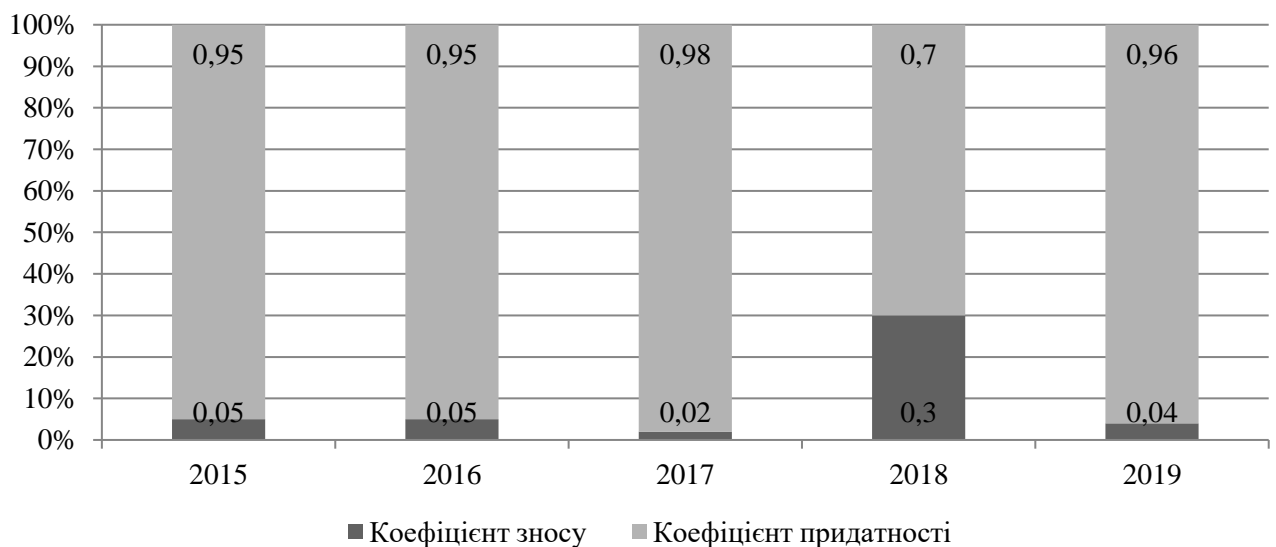

Рисунок 2.1 – Динаміка показників майнового стану ПАТ «Укртрансгаз» за період 2015-2019 роки

Провівши аналіз рис. 2.1 зазначимо, що коефіцієнт зносу у 2019 році становить 0,04, що означає, що 4 % основних засобів непридатні до експлуатації. Відповідно коефіцієнт придатності становить 0,96, що вказує на те, що 96 % основних засобів придатна до експлуатації. Тобто, майновий стан підприємства знаходиться в задовільному стані, так як рівень зносу не перевищує критичне значення (більше 50 %).

Наступною групою показників, що будуть проаналізовані є показники фінансової стійкості, що характеризують залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Аналіз фінансової стійкості здійснюється на основі розрахунку абсолютних (табл. 2.2) та відносних показників (табл. 2.3).

Таблиця 2.2 – Абсолютні показники фінансової стійкості ПАТ «Укртрансгаз»

Показник	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Джерела власних коштів	302257076	353825414	276484989	208990076	140386944
Необоротні активи	356025921	415342993	320447678	248123199	64274210
Наявність власних оборотних коштів	-53768845	-61517579	-43962689	-39133123	76112734
Довгострокові позикові кошти	61241578	73300987	55393623	40997172	10661993
Наявність власних і довгострокових позикових джерел	7472733	11783408	11430934	1864049	86774727
Короткострокові позикові кошти	17436519	18702076	14051957	17261231	39226077
Загальна величина основних джерел формування запасів	24909252	30485484	25482891	19125280	126000804
Загальна величина запасів і витрат	7473647	9217743	11476813	10534274	1209988
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів	-61242492	-70735322	-55439502	-49667397	74902746
Надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових позикових джерел формування запасів	-914	2565665	-45879	-8670225	85564739
Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів	17435605	21267741	14006078	8591006	124790816
Тривимірний показник типу фінансової стійкості	0;0;1	0;1;1	0;0;1	0;0;1	1;1;1
Тип фінансової стійкості	нестійкий	нормальний	Нестійкий	Нестійкий	абсолютний

Як свідчать дані, наведені в табл. 2.2, протягом 2015-2019 років тип фінансової стійкості змінювався та у 2015 році та протягом 2017-2018 років спостерігався нестійкий тип фінансової стійкості, за якого запаси і витрати фінансуються за рахунок усіх джерел фінансування. У 2016 році підприємство

мало нормальний тип фінансової стійкості, тобто запаси і витрати фінансуються за рахунок власних і довгострокових джерел фінансування. 2019 рік характеризується абсолютним типом фінансової стійкості, за якого запаси і витрати фінансуються за рахунок власного оборотного капіталу.

Таблиця 2.3 – Відносні показники фінансової стійкості ПАТ «Укртрансгаз»

Показник	Рік					Відхилення за період в цілому
	2015	2016	2017	2018	2019	
Коефіцієнт автономії	0,79	0,79	0,80	0,78	0,74	-0,06
Коефіцієнт фінансування	0,26	0,26	0,25	0,28	0,24	-0,02
Коефіцієнт фінансового важеля	0,21	0,21	0,20	0,22	0,18	-0,03
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,95	0,96	0,96	0,94	0,79	-0,16
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,30	0,39	0,45	0,10	-0,98	-1,28
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,02	0,03	0,04	0,01	0,62	0,59

Як свідчать вище наведені дані, коефіцієнт автономії в динаміці зменшується з 0,79 до 0,74, що свідчить про незначне зменшення частки власного капіталу у структурі джерел фінансування. Значення даного показника відповідає оптимальному та є більшим за 0,5. Зменшення коефіцієнта фінансування на 0,2 за аналізований період вказує на зниження величини фінансових ресурсів, що залучені з зовнішніх джерел фінансування, які припадають на 1 грн. власного капіталу. Коефіцієнт фінансового важеля у 2019 році становить 0,18, що на 0,03 менше за показник 2015 року та означає зниження частки позикового капіталу у загальній структурі капіталу. Коефіцієнт покриття інвестицій зменшується за аналізований період з 0,95 до 0,79, що вказує на зменшення частки власного капіталу та довгострокових джерел фінансування у структурі капіталу. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом зменшився на 1,28, що вказує на зниження частки оборотного капіталу, який сформовано за рахунок власного капіталу. Коефіцієнт маневреності власного капіталу

збільшився до 0,62 у 2019 році, що означає збільшення обсягу власного капіталу, за рахунок якого сформовані оборотні активи.

Наступним кроком проведемо аналіз показників ділової активності, які характеризують оборотність активів та його складових, власного капіталу, стан розрахунково-платіжної дисципліни на підприємстві (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Показники ділової активності ПАТ «Укртрансгаз»

Показник	Рік					Відхилення за період
	2015	2016	2017	2018	2019	
Тривалість одного обороту, дн.:						
- активів	5444	4181	2433	1912	20918	15474
- власного капіталу	4319	3318	1945	1495	15433	11114
- кредиторської заборгованості	226	160	81	67	2027	1801
Коефіцієнт оборотності:						
- активів	0,07	0,09	0,15	0,19	0,02	-0,05
- власного капіталу	0,08	0,11	0,19	0,24	0,02	-0,06
- кредиторської заборгованості	1,59	2,25	4,42	5,39	0,18	-1,42
Тривалість операційного циклу, дн.	349	277	165	135	1163	814
Тривалість фінансового циклу, дн.	123	117	84	68	-864	-986

На основі наведених даних відмітимо, що зменшення коефіцієнта оборотності активів з 0,07 у 2015 році до 0,02 у 2019 році свідчить про зниження оборотності сукупного капіталу, тобто у 2019 році кожна гривня капіталу принесла 0,02 грн. чистого доходу. Аналогічну динаміку має коефіцієнт оборотності власного капіталу, який у 2019 році становить 0,02, що на 0,06 менше за показник 2015 року та означає зниження ефективності використання власного капіталу. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2019 році складає 0,18, що на 1,42 менше за показник 2015 року, що вказує на погіршення розрахунково-платіжної дисципліни на підприємстві. Відповідно термін одного обороту кредиторської заборгованості збільшився з 226 днів у 2015 році до 2027 днів у 2019 році. Збільшення тривалості операційного циклу на 814 днів

вказує на зростання періоду часу, що необхідний для запасів, виготовлення товару чи надання послуги, а також отримання оплати за неї. Протягом 2015-2018 років тривалість фінансового циклу перевищувала 0, та характеризує період часу протягом якого власні оборотні кошти здійснюють один оборот. Натомість у 2019 році значення фінансового циклу було < 0 , що вказує на те, що підприємство отримує грошові ресурси від клієнтів раніше, ніж проводить розрахунки зі своїми кредиторами.

Основною групою показників, що характеризують ефективність діяльності підприємства та визначають рівень прибутковості (збитковості) є показники рентабельності, динаміка яких наведена в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Показники рентабельності ПАТ «Укртрансгаз»

Показники	Рік					Відхилення за період
	2015	2016	2017	2018	2019	
Коефіцієнт рентабельності активів	-0,01	-0,01	-0,07	-0,12	-0,12	-0,11
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	-0,01	-0,02	-0,09	-0,16	-0,17	-0,16
Коефіцієнт рентабельності продажів	-0,13	-0,16	-0,49	-0,65	-7,20	-7,07
Коефіцієнт рентабельності продукції	-0,12	-0,17	-0,38	-0,48	-8,67	-8,55

Аналіз показників рентабельності засвідчив, що ПАТ «Укртрансгаз» було збитковим протягом аналізованого періоду, що свідчить на неефективну діяльність підприємства. Так, коефіцієнт рентабельності активів у 2019 становить -0,12, що означає, що на 1 грн. активів припадає 0,12 грн. чистого збитку. Зменшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу на 0,16 за 2015-2019 роки свідчить про збільшення чистого збитку, що припадає на 1 грн. власного капіталу. Коефіцієнт рентабельності продажів зменшується з -0,13 у 2015 році до -7,2 у 2019 році, що означає збільшення суми чистого збитку, що міститься в 1 грн. чистого доходу від реалізації продукції. Коефіцієнт рентабельності продукції у 2019 році становить -8,67, що означає, що на 1 грн. виробничих витрат припадає 8,67 грн.. чистого збитку.

Таким чином, провівши аналіз фінансового стану ПАТ «Укртрансгаз» зазначимо, що майновий стан задовільний, оскільки рівень зносу основних засобів становить 4 %. У 2019 році підприємство має абсолютний тип фінансової

стійкості, за якого запаси і витрати фінансуються за рахунок власного оборотного капіталу. ПАТ «Укртрансгаз» є фінансово стійким, так як частка власного капіталу у структурі капіталу становить 74 %. Спостерігається погіршення ділової активності, що відображається у зниженні оборотності активів, його складових, власного капіталу та кредиторської заборгованості. Протягом аналізованого періоду підприємство здійснювало збиткову діяльність, тому керівництву підприємства необхідно вжити заходи стосовно підвищення його прибутковості та покращення ділової активності.

2.2 Аналіз ефективності використання оборотних активів на ПАТ «Укртрансгаз»

Рентабельність операційної діяльності підприємства залежить від структури оборотних активів та ефективності їх використання. Тому першим кроком проведемо аналіз структури активів з метою виявлення частки оборотних активів в майні підприємства (рис. 2.2).

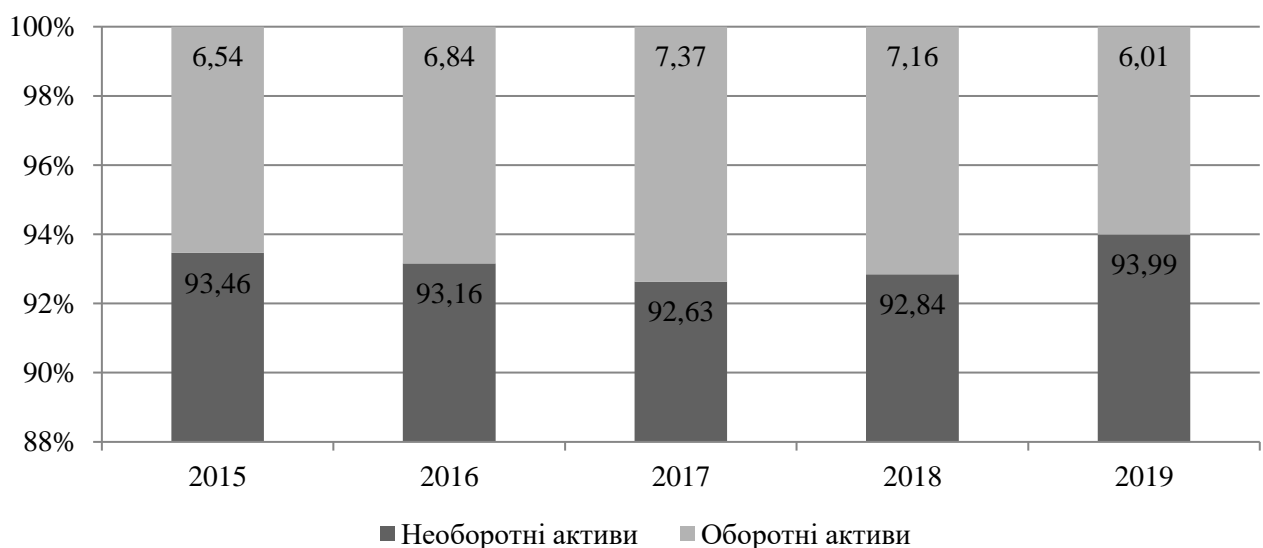

Рисунок 2.2 – Структура активів ПАТ «Укртрансгаз» за період 2015-2019 роки

Провівши аналіз рис. 2.2, зазначимо, що основну частку у структурі необоротних активів займають необоротні активи, питома вага яких збільшується в динаміці з 93,46 % у 2015 році до 93,99 % у 2019 році, що вказує на низьку мобільність балансу та пояснюється специфікою діяльності підприємства. Оборотні активи у 2019 році складають 6,01 % від загальної величини активів, що на 0,53 в. п. менше за показник 2015 року.

Показник співвідношення оборотних до необоротних активів відіграє важливу роль у стратегічному управлінні підприємства, тому проведемо аналіз його динаміки (рис. 2.3).

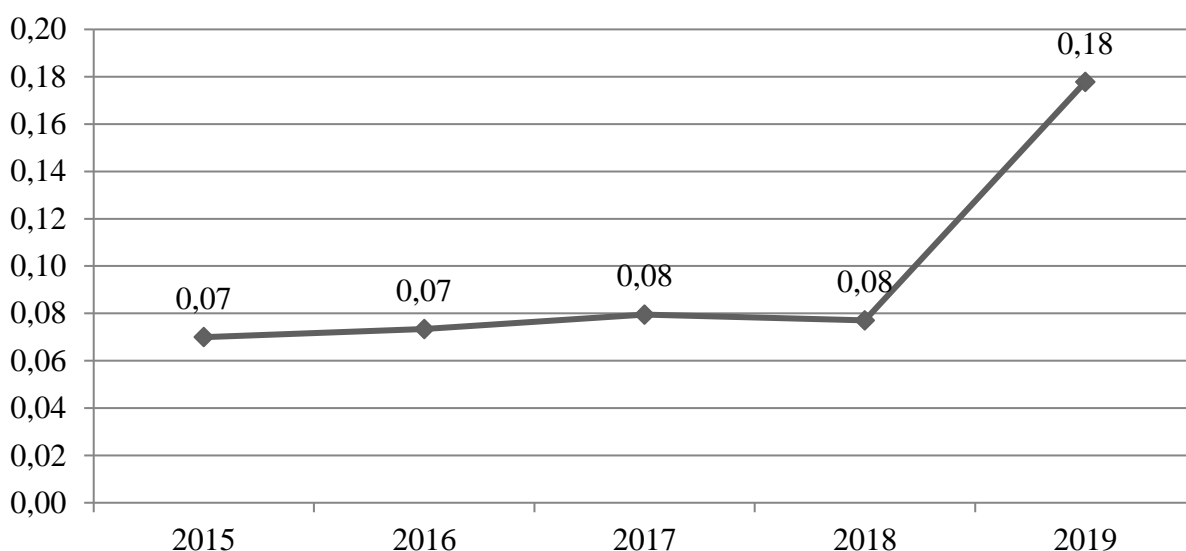

Рисунок 2.3 – Динаміка співвідношення оборотних та необоротних активів ПАТ «Укртрансгаз» за період 2015-2019 роки

Як свідчать вище наведені дані рис. 2.3, динаміка показника співвідношення оборотних та необоротних активів має позитивну тенденцію до збільшення з 0,07 у 2015 році до 0,18 у 2019 році, що свідчить про підвищення мобільності активів, що відбулось за рахунок скорочення обсягу необоротних активів.

Наступним кроком проведемо аналіз складу оборотних активів (табл. 2. 6) та їх структуру (рис. 2.4).

Провівши аналіз табл. 2.6, зазначимо, що величина запасів в динаміці зменшилась на 83,78 % та на кінець 2019 року склала 1209988 тис. грн., що

зумовлено звуженням виробничої діяльності підприємства. У зв'язку з тим, що підприємство припиняє транспортування природного газу, зменшується кількість наданих послуг, що відображається на зменшенні абсолютного обсягу дебіторської заборгованості на 44,72 %. Збільшення величини грошей та їх еквівалентів на 29,56 % за 2015-2019 роки сприятиме покращенню абсолютної ліквідності підприємства. Витрати майбутніх періодів у 2019 році склали 45873 тис. грн., що на 296,21 % більше за показник 2015 року. Інші оборотні активи мають аналогічну динаміку та збільшуються на 246,8 % за 2015-2019 роки.

Таблиця 2.6 – Склад оборотних активів ПАТ «Укртрансгаз»

Показник	Рік					Темп приросту, %
	2015	2016	2017	2018	2019	
Запаси	7462069	9200126	11466134	10534274	1209988	-83,78
Дебіторська заборгованість	16948401	20335167	12060502	8349878	9369133	-44,72
Гроші та їх еквіваленти	408124	321935	545177	129231	528778	29,56
Витрати майбутніх періодів	11578	17617	10679	1946	45873	296,21
Інші оборотні активи	79080	610639	1400399	109951	274247	246,80
Всього	24909252	30485484	25482891	19125280	11428019	-54,10

Відповідно до даних рис. 2.4 зазначимо, що в структурі оборотних активів основну частку займає дебіторська заборгованість, яка збільшується з 68,04 % у 2015 році до 81,98 % у 2019 році. Наступними за величиною питомої ваги є запаси, питома вага яких зменшується з 29,96 % до 10,59 % за 2015-2019 роки. У зв'язку з абсолютним збільшенням грошей та їх еквівалентів спостерігається зростання їх частки у структурі оборотних активів з 1,64 % до 4,63 % за аналізований період. Частка інших оборотних активів збільшується до 2,4 % у 2019 році. Найменшу частку займають витрати майбутніх періодів: у 2015 році – 0,05 %, у 2019 році - 0,40 %.

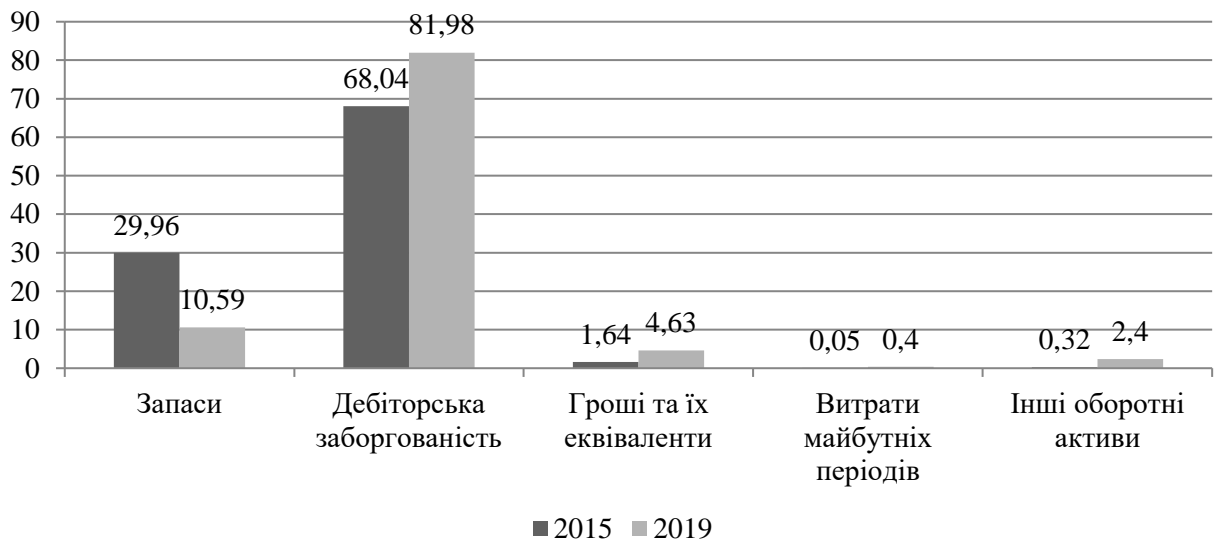

Рисунок 2.4 – Структура оборотних активів ПАТ «Укртрансгаз»

Проведемо оцінку ефективності використання оборотних активів, що здійснюється на основі розрахунку коефіцієнту оборотності активів та його складових, коефіцієнта завантаження та коефіцієнта ефективності використання оборотних активів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники ефективності використання оборотних активів ПАТ «Укртрансгаз»

Показник	Рік					Відхилення (+/-)	
	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2015	2019/2018
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,01	1,26	2,01	2,63	0,29	-0,72	-2,34
Період одного обороту оборотних активів, дн.	356	286	179	137	1256	900	1119
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,49	1,89	4,24	6,03	0,35	-1,14	-5,68
Період обороту дебіторської заборгованості, дн.	242	191	85	60	1030	788	970
Коефіцієнт оборотності запасів	3,38	4,17	4,46	4,78	2,71	-0,67	-2,07
Період обороту запасів, дн.	107	86	81	75	133	26	58
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,94	0,82	0,39	0,28	4,2	3,26	3,92
Коефіцієнт ефективності використання оборотних активів	-0,13	-0,20	-0,97	-1,71	-2,06	-1,93	-0,35

Як свідчать проведені розрахунки, коефіцієнт оборотності оборотних активів в динаміці зменшується з 1,01 у 2015 році до 0,29 у 2019 році, що свідчить про зниження ефективності використання оборотних активів, оскільки зменшується сума чистого доходу, що припадає на 1 грн. оборотних активів. Відповідно збільшується період одного обороту оборотних активів до 1256 днів у 2019 році, що на 900 днів більше за показник 2015 року. Зменшення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості на 1,14 за аналізований період вказує на погіршення платіжної дисципліни у розрахунку з дебіторами. У зв'язку з цим, період обороту дебіторської заборгованості збільшується з 242 днів у 2015 році до 1030 днів у 2019 році.

Коефіцієнт оборотності запасів зменшується на 0,67 та на кінець 2019 року складає 2,71, що свідчить про зниження числа поповнення запасів. Період обороту запасів у 2019 році становить 133 днів, що на 26 днів більше за показник 2015 року та на 58 днів більше за показник 2018 року. Коефіцієнт завантаження оборотних активів збільшується з 0,94 у 2015 році до 4,2 у 2019 році, що означає, що для отримання 1 грн. чистого доходу підприємство використовує оборотні активи у сумі 0,94 грн. у 2015 році, тоді як у 2019 році оборотних активів протягом аналізованого періоду приймає значення < 0 , що пов'язано зі збитковою діяльністю, тобто на 1 грн. оборотних активів припадає 2,06 грн. чистого збитку у 2019 році, тоді як у 2015 році – 0,13 грн. чистого збитку.

Аналіз показників ліквідності здійснюється з метою оцінки оптимальності складу та структури оборотних активів (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Показники ліквідності ПАТ «Укртрансгаз»

Показник	Рік					Відхилення за весь період
	2015	2016	2017	2018	2019	
Коефіцієнт покриття	1,43	1,63	1,81	1,11	0,50	-0,92
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,93	1,09	0,88	0,44	0,39	-0,54
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,02	0,04	0,01	0,02	-0,00
Чистий оборотний капітал	7 472 733	11 783 408	11 430 934	1 864 049	- 27 798 058	-35270791

Відповідно до даних табл. 2.8 зазначимо, що зменшення коефіцієнта покриття з 1,43 у 2015 році до 0,5 у 2019 році є негативною тенденцією та вказує на зниження здатності підприємства здійснити погашення поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів, так як у 2019 році на 1 грн. поточних зобов'язань припадає 0,5 грн. оборотних активів. Нормативне значення даного показника знаходиться в межах 1,5-2,0.

Тенденцію до зменшення має коефіцієнт швидкої ліквідності, що знижується до 0,39 у 2019 році, що означає погіршення здатності підприємства здійснити погашення поточних зобов'язань за рахунок наявних грошових коштів та коштів, отриманих від вчасного погашення дебіторської заборгованості. Значення даного показника не відповідає нормативному, яке становить 0,8-1,0.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності складає 0,02 у 2019 році, що означає, що лише 2 % поточних зобов'язань підприємство зможе погасити негайно за рахунок наявних грошових коштів. Нормативне значення даного показника знаходиться в межах 0,25-0,3.

Протягом аналізованого періоду чистий оборотний капітал перевищував 0, що означає наявність фінансових ресурсів у підприємства для ведення господарської діяльності, виключення становить 2019 рік, коли потреба в чистому оборотному капіталі склала 27798058 тис. грн..

Оцінку ліквідності підприємства необхідно провести на основі аналізу ліквідності балансу, який передбачає зіставлення відповідних груп активів, згрупованих за ознакою ліквідності з відповідними групами зобов'язань, згрупованих за терміном їх погашення (табл. 2.9).

На основі зіставлення відповідних груп активів з пасивами зазначимо, що баланс підприємства є абсолютно неліквідним, оскільки відбувається порушення всіх умов його ліквідності: високоліквідні активи менші за термінові зобов'язання, короткострокові зобов'язання перевищують швидко ліквідні активи, довгострокові зобов'язання перевищують повільно ліквідні активи, важко ліквідні активи перевищують постійні пасиви.

Таблиця 2.9 – Аналіз ліквідності балансу ПАТ «Укртрансгаз»

Показник	Рік					Відхилення (+/-) 2015/2019
	2015	2016	2017	2018	2019	
Групування активів за рівнем ліквідності						
Високоліквідні активи	408124	321935	545177	129231	528778	120654
Швидколіквідні активи	15838235	20129180	11852904	7538898	8408270	-7429965
Повільноліквідні активи	8662893	10034369	13084810	11457151	2490971	-6171922
Важколіквідні активи	356025921	415342993	320447678	248123199	178846995	-177178926
Групування пасивів за термінами погашення						
Термінові зобов'язання	1996086	3037149	3313389	7743502	5089221	3093135
Короткострокові зобов'язання	15440433	15661114	10729517	9508113	17576591	2136158
Довгострокові зобов'язання	61241578	73300987	55393623	40997172	10661993	-50579585
Постійні пасиви	302257076	353829227	276494040	208999692	140389510	-161867566
Визначення браку (надлишку) активів для виконання зобов'язання						
A1 і П1	<	<	<	<	<	-
A2 і П2	>	>	>	<	<	-
A3 і П3	<	<	<	<	<	-
A4 і П4	>	>	>	>	>	-

Заключним етапом проведемо визначення підходу до фінансування активів з метою оцінки ефективності політики управління оборотними активами (табл. 2.10).

Провівши аналіз табл. 2.10 зазначимо, що протягом 2015-2018 років підприємство за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань здійснює фінансування необоротних активів та постійної частини оборотних активів, тоді як фінансування змінної частини оборотних активів здійснюється за рахунок короткострокових зобов'язань. У 2019 році фінансування необоротних активів та постійної частини оборотних активів здійснювалась за рахунок усіх джерел фінансування, а саме власного капіталу, довгострокових та короткострокових зобов'язань.

Таблиця 2.10 – Визначення типу політики фінансування оборотних активів ПАТ «Укртрансгаз» за період 2015-2019 рр.

Показник	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Активи					
Необоротні активи	356025921	415342993	320447678	248123199	178846995
Постійні оборотні активи	7473647	9217743	11476813	10536220	1255861
Змінні оборотні активи	17435605	21267741	14006078	8589060	10172158
Джерела фінансування					
Власний капітал	302257076	353825414	276484989	208990076	140386944
Довгострокові зобов'язання	61241578	73300987	55393623	40997172	10661993
Поточні зобов'язання	17436519	18702076	14051957	17261231	39226077
Тип політики фінансування оборотних активів	Компромісна	Компромісна	Компромісна	Компромісна	Консервативна

Таким чином, частка оборотних активів у майні підприємства складає 6 %, що пояснюється специфікою діяльності підприємства. У структурі оборотних активів переважає дебіторська заборгованість (87,98 % у 2019 році). Аналіз показників ефективності використання оборотних активів засвідчив про зниження їх оборотності, що пояснюється зниженням чистого доходу, що створюється одиницею оборотних активів та їх складових. Показники ліквідності засвідчили про зниження платіжних можливостей підприємства, тому керівництву підприємства необхідно вжити заходи стосовно покращення управління оборотними активами.

2.3. Оцінка ефективності використання оборотних активів за допомогою кореляційно-регресійного аналізу

Для виявлення перспективних напрямків підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства використаємо один із методів економіко-математичного моделювання, а саме кореляційно-регресійний аналіз. Даний аналіз дозволить ідентифікувати найбільш вагоміші індикатори в структурі оборотних активів та формалізувати функціональну залежність між ними та рівнем ефективності діяльності підприємства в цілому.

Дані фінансової звітності досліджуваного підприємства дозволяють виділити наступні фактори ($x_1 - x_5$) впливу на оборотні активи залежну змінну (Y) – чистий збиток (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Вхідні значення показників

Умовне позначення показника	Показник	Рік				
		2015	2016	2017	2018	2019
У	Чистий збиток, тис. грн.	-3293132	-6136270	-24830746	-32627768	-23585779
x1	Запаси, тис. грн.	7462069	9200126	11466134	10534274	1209988
x2	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	16948401	20335167	12060502	8349878	9369133
x3	Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	408124	321935	545177	129231	528778
x4	Витрати майбутніх періодів, тис. грн.	11578	17617	10679	1946	45873
x5	Інші оборотні активи, тис. грн.	79080	610639	1400399	109951	274247

Кореляційно-регресійний аналіз проводитиметься за допомогою програмного продукту STATISTICA 11.

Перш ніж переходити до побудови регресійної моделі проведемо кореляційний аналіз, який дозволяє простежити тісноту (щільність) та напрям

лінійного зв'язку між досліджуваними показниками. Крім того, необхідно перевірити незалежні змінні на відсутність тісної функціональної залежності між ними. У протилежному випадку може порушитись достовірність побудованої моделі. Таким чином, проведемо кореляційний аналіз для знаходження загальної закономірності, що характеризує залежність (тісноту зв'язку) між незалежними змінними в табл. 2.11, в результаті якого обчислимо кореляційну матрицю даного типу:

$$R = \begin{pmatrix} 1 & r_{12} & r_{1m} \\ r_{21} & 1 & r_{2m} \\ r_{m1} & r_{m2} & 1 \end{pmatrix}, \quad (2.1)$$

де r_m – коефіцієнт парної кореляції, що характеризує щільність зв'язку однієї незалежної змінної з іншою [13].

В основу кореляційної матриці покладено розрахунок коефіцієнтів парної кореляції (r), значення якого знаходиться в межах від -1 до +1, та розрахунок якого відбувається за наступною формулою (2.2) [25]:

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} \quad (2.2)$$

Оскільки вхідних параметрів шість (одна залежна і п'ять незалежних змінних) побудуємо кореляційну матрицю розмірністю 6*6, де по діагоналі розташовуються одиниці (табл. 2.12).

Отримані результати кореляційного аналізу дозволяють стверджувати, що лінійний зв'язок між досліджуваними змінними та чистим збитком є різним, як прямим, так і оберненим, про що свідчить знак «+» та «-» біля парних коефіцієнтів кореляції. Як бачимо, між всіма незалежними змінними коефіцієнти кореляції є меншими ніж 0,7, що свідчить про відсутність тісного зв'язку між

Таблиця 2.12 – Кореляційна матриця між чистим збитком та досліджуваними показниками ПАТ «Укртрансгаз»

	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	Y
x_1	1,00	0,20	-0,42	-0,62	0,45	-0,38
x_2	0,20	1,00	0,04	-0,14	0,08	0,62
x_3	-0,42	0,04	1,00	0,60	0,52	0,47
x_4	-0,62	-0,14	0,60	1,00	-0,11	0,03
x_5	0,45	0,08	0,52	-0,11	1,00	-0,15
y	-0,38	0,62	0,47	0,03	-0,15	1,00

ними та, відповідно, відсутність мультиколінеарності в моделі. З огляду на значення коефіцієнтів кореляції між незалежними та залежною змінною, то найбільш тісний зв'язок прослідковується між запасами, дебіторською заборгованістю, грошами та їх еквівалентами і чистим збитком підприємства, при цьому, варто зауважити, що зв'язок з двома незалежними змінними (другою і третьою) є прямим (коефіцієнт кореляції для цих двох змінних із залежною змінною складає 0,62 і 0,47 відповідно), а з однією (першою) – оберненим (коефіцієнт кореляції -0,38). Коефіцієнт кореляції витрат майбутніх періодів та інших оборотних активів з чистим збитком підприємства менший ніж 0,1, що означає нетісний зв'язок між змінними. Представимо графічно отримані кореляційні залежності (рис. 2.5).

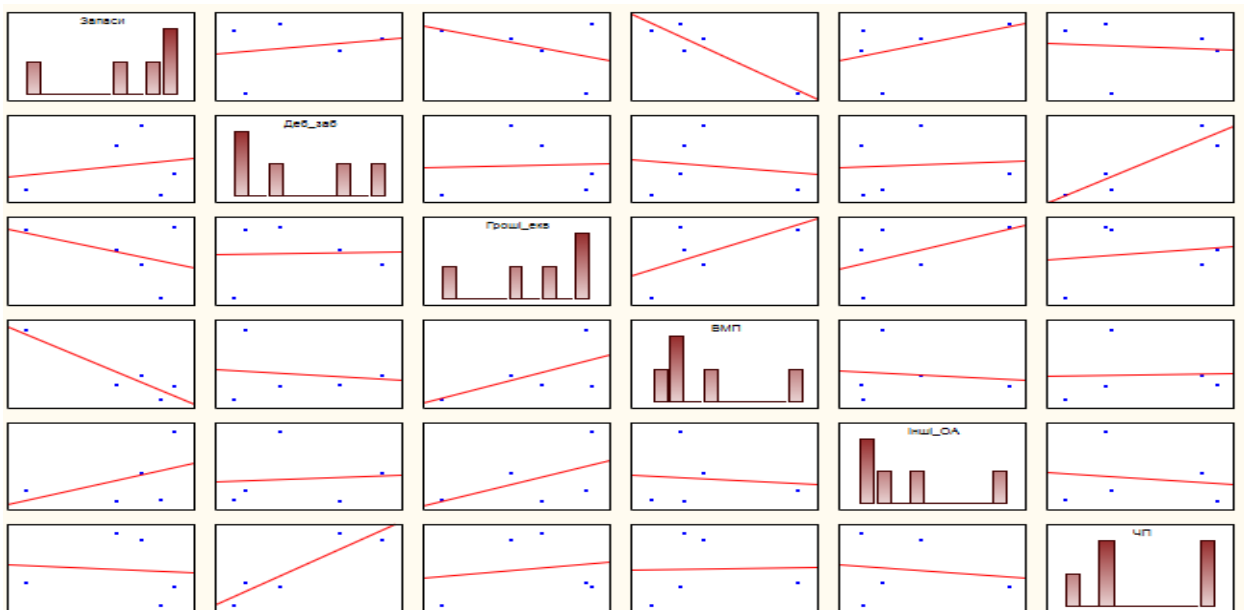

Рисунок 2.5 – Графічне представлення кореляційної матриці

З урахуванням коефіцієнтів кореляції в подальшому дослідженні братимуть участь саме три перші статті оборотних активів із табл. 2.11.

На наступному кроці побудуємо лінійну багатofакторну регресійну модель, що дозволяє виявити зміну середнього рівня результативної ознаки залежно від зміни факторної наступного виду.

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_i X_i + \varepsilon, \quad (2.3)$$

де i – загальна кількість показників дослідження;

α – вільний член рівняння регресії;

β_i – коефіцієнти рівняння регресії;

X_i – незалежні змінні дослідження;

ε – стандартна помилка дослідження [21].

Для побудови регресійної моделі скористаємось вбудованим модулем програмного продукту STATISTICA «Множественная регрессия». На першому кроці необхідно задати залежні і незалежні змінні взяті із табл. 2.11 (рис. 2.6).

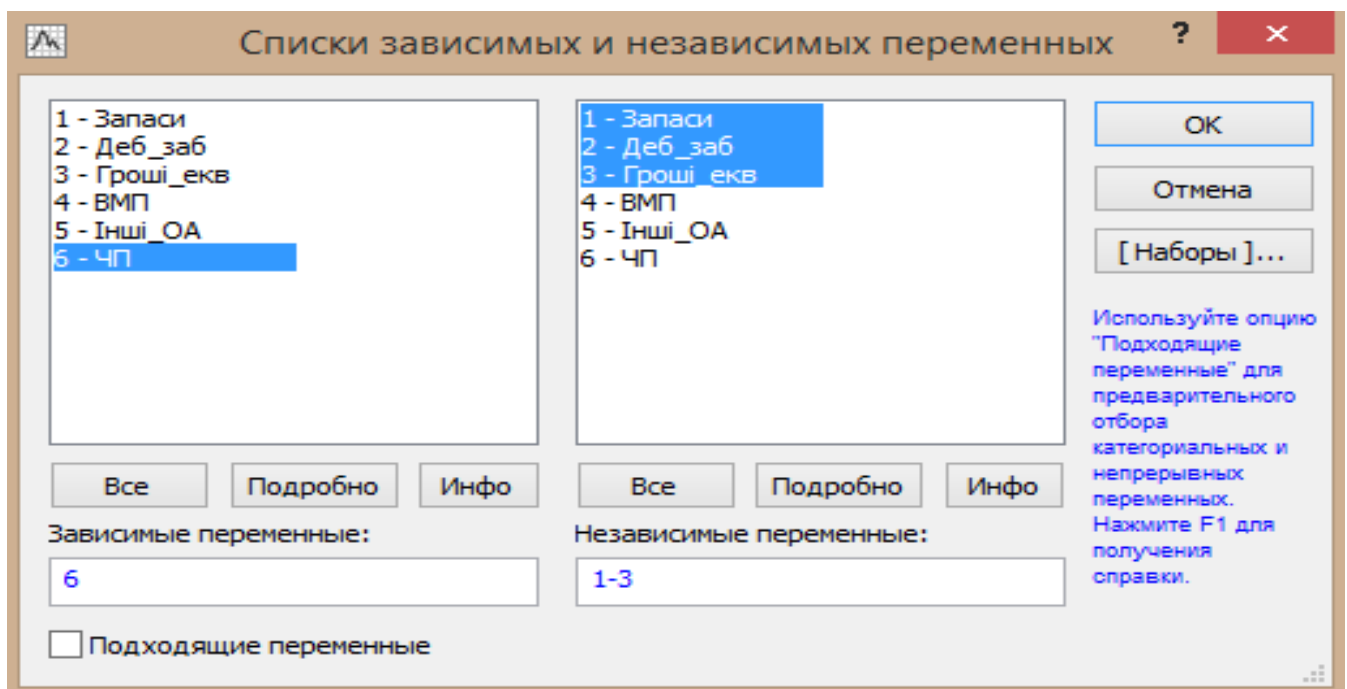

Рисунок 2.6 – Визначення незалежної та залежних змінних

Результати проведеного регресійного аналізу та їх адекватність наведемо в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Результати регресійного аналізу щодо зв'язку між оборотними активами

Змінна	Параметри рівняння регресії	R ²	R	F*	t**	p-знач.
x_0	-44531233,9	0,92	0,96	398,72	6,283	0,100
x_1	-0,265				-7,223	0,031
x_2	0,974				6,753	0,026
x_3	0,015				9,118	0,030
* значення F-критерію Фішера повинно перевищувати табличне (в нашому випадку, де $\alpha=0,05$, воно складає 215,7);						
** значення t-критерію Стьюдента повинно перевищувати табличне (в нашому випадку, де $\alpha=0,05$, воно складає 6,31).						

Одержане регресійне рівняння має наступний вигляд (2.4).

$$y = -44531233,9 - 0,265x_1 + 0,974x_2 + 0,015x_3, \quad (2.4)$$

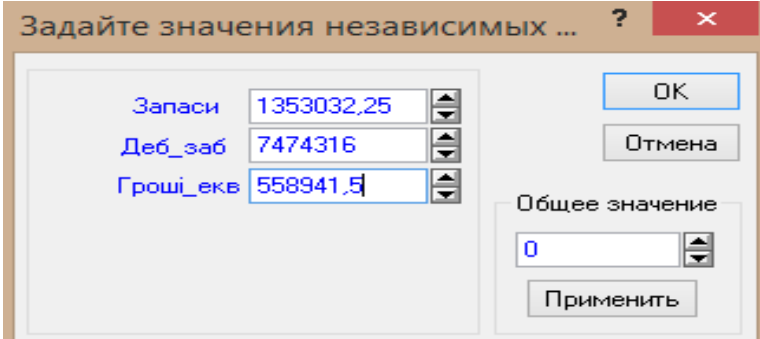
Отримана модель буде оцінюватись за такими критеріями: коефіцієнт детермінації, критерії Фішера і Стьюдента.

Коефіцієнт детермінації R^2 показує, яка частка варіації результативного показника пов'язана із варіацією факторних показників. Відповідь про значимість отриманих результатів можуть дати критерії Фішера (F -критерій) і Стьюдента (t -критерій). Фактичне значення F -критерія порівнюється із його табличним при заданих ступенях свободи і рівню значимості. Якщо виконується умова, при якій $F_{розр.} > F_{табл.}$ і імовірність p менша/рівна ніж 0,05 (при заданому рівню довіри 0,95), то гіпотеза про значимість зв'язку між залежною і факторними змінними підтверджується, якщо ж навпаки – відкидається. У випадку із критерієм Стьюдента, то розраховане значення t -критерію, порівнюється із табличним значенням $t_{табл.}$, яке обирається із відповідних статистичних таблиць при певному рівні значущості і ступенів свободи. Якщо $t_{табл.} < t_{розр.}$, то можна говорити про значимість коефіцієнта детермінації. У випадку із отриманими коефіцієнтами рівняння, то дана рівність, також значення імовірності p , при

кожному значенні критерію, яке також повинно бути меншим/рівним 0,05 (при заданому рівню довіри 0,95) говорить нам про те, що вони є значимими в моделі і відмінні від 0.

Як бачимо, результати моделювання є статистично значимими, коефіцієнти детермінації вище ніж 0,9, що свідчить про адекватність одержаних розрахунків. Таким чином, підвищення дебіторської заборгованості і грошей та їх еквівалентами на одну тисячу гривень провокує зменшення чистого збитку підприємства на 0,974 та 0,015 тисяч гривень відповідно, а збільшення запасів на 1 тисячу гривень спричиняє збільшення чистого збитку підприємства на 0,265 тис. грн. Отже, для максимізації чистого прибутку підприємству ПАТ «Укртрансгаз» необхідно поступово нарощувати статті оборотних активів: дебіторську заборгованість і гроші та їх еквівалентами. Окрім того, побудована модель дозволяє будувати прогноз чистого збитку підприємства з урахуванням темпів зміни значення незалежних показників.

Побудуємо прогноз значення чистого збитку підприємства на рік (оскільки точність прогнозів на більший часовий горизонт буде недостатньою). Для цього на початку потрібно знайти прогнозні значення незалежних змінних, які здійснюють статистично значимий вплив на залежну змінну. Проаналізувавши тенденції зміни досліджуваних незалежних змінних, це було враховано під час побудови їх прогнозних значень (рис. 2.7).

Variable	Value
Запасы	1353032,25
Деб_заб	7474316
Гроші_екв	558941.5

Общее значение: 0

Рисунок 2.7 – Визначення незалежних змінних

Одержане значення чистого збитку при заданих умовах знаходитиметься на рівні -26847020,2 тис. грн., що дещо більше ніж за попередній рік (рис. 2.8).

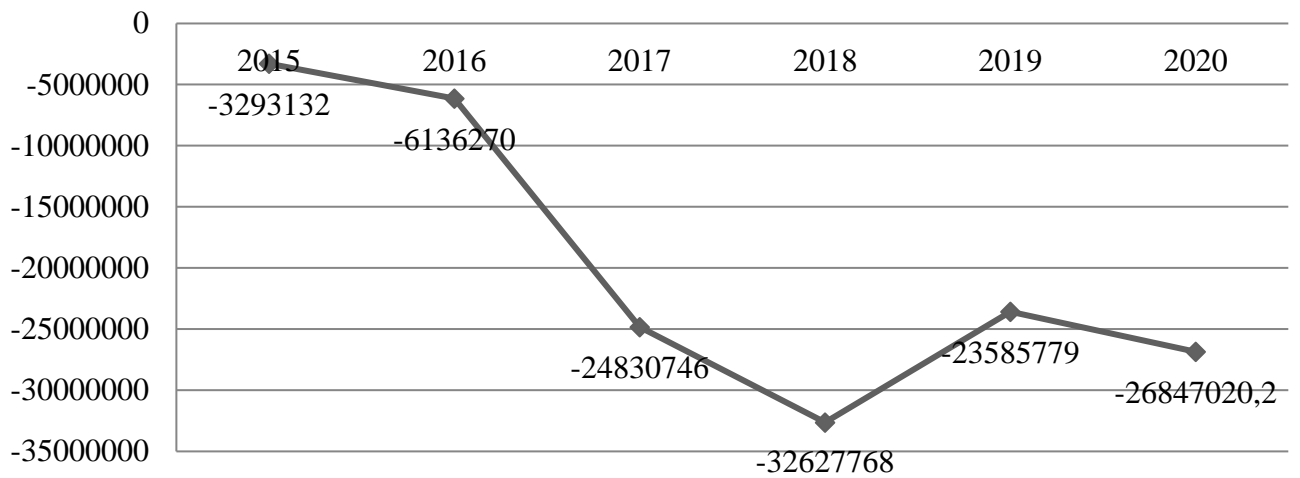

Рисунок 2.8 – Отримане прогнозне значення чистого збитку ПАТ «Укртрансгаз» станом на 2020 р., тис. грн.

Таким чином, у 2020 р. очікується незначне, але збільшення значення чистого збитку ПАТ «Укртрансгаз», тому виникає необхідність у впровадженні заходів, що сприятимуть прибутковості підприємства, а саме підвищення дебіторської заборгованості та грошових коштів у структурі оборотних активів.

Отже, використання кореляційно-регресійного аналізу в контексті оцінки ефективності використання оборотних активів дозволило виявити функціональні зв'язки між трьома найбільш вагомими статтями оборотних активів (запасами, дебіторською заборгованістю, грошами та їх еквівалентами) та обраним показником, який ідентифікує ефективність діяльності підприємства і, як наслідок, ефективного використання його оборотних активів – чистий прибуток (збиток) підприємства. Отримані параметри регресійного рівняння засвідчили присутність статистично значимого зв'язку між визначеними незалежними і залежною змінною. Характер даної залежності свідчить про присутність еластичного впливу оборотних активів на діяльність підприємства, оскільки підвищення дебіторської заборгованості і грошей та їх еквівалентів спричиняє

зменшення чистого збитку підприємства, в той час, коли збільшення запасів навпаки спричиняє збільшення чистого прибутку підприємства.

Також на основі побудованої моделі ми змогли спрогнозувати чистий збиток підприємства у наступному році з урахуванням темпів зміни значення незалежних показників. Завдяки кореляційно-регресійному аналізу можемо сказати, що підприємство неефективно використовує оборотні активи. Однак слід не забувати про те, що прибуткова діяльність підприємства не залежить лише від формування обсягу оборотних активів. Ефективність діяльності підприємства залежить від політики управління оборотними активами в цілому, контролем за їх раціональним використанням. Одним із способів на шляху до прибуткової діяльності ПАТ «Укртрансгаз» є запровадження політики нарощування наступних статей: дебіторської заборгованості та грошей і їх еквівалентів.

ВИСНОВКИ

Оборотні активи є важливим структурним елементом виробничої діяльності підприємства, так як за допомогою них здійснюється закупівля сировини й матеріалів, грошові розрахунки з контрагентами, відвантаження готової продукції. Проте важливо мати оптимальний обсяг оборотних активів, оскільки їх нестача може погіршити фінансовий стан підприємства та зупинити виробничий процес, тоді як їх надлишок вказує на нераціональне використання оборотних активів.

Вивченням сутності оборотних активів займалось багато національних та іноземних вчених, проте на сьогодні не існує єдиного підходу щодо визначення даного поняття, тому нами було надано власне, відповідно до якого: оборотні активи – це матеріальні та грошові цінності, що здійснюють обслуговування поточної фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, переносячи свою вартість на вартість готової продукції або можуть бути перетворені у грошові ресурси, та забезпечують платоспроможність підприємства.

Ефективність управління оборотними активами підприємства знаходиться в безпосередній залежності від типу їх фінансування. В економічній літературі виділяються три основні підходи до фінансування оборотних активів: агресивний, консервативний, компромісний. Спосіб, яким підприємство фінансує постійну і змінну частини оборотних коштів, визначається в рамках стратегії фінансування оборотних коштів.

Ефективне управління оборотними активами сприяє формуванню достатньої величини оборотних активів, впроваджує ефективну політику їх фінансування, забезпечує ліквідність підприємства та його платоспроможність, а також покращує рівень прибутковості підприємства. Під управлінням оборотними активами слід розуміти частину фінансової стратегії підприємства, яка реалізується на основі суб'єктно-об'єктних взаємозв'язків та комплексу

економічних методів управління, з метою забезпечення достатнього обсягу оборотних активів, що необхідний для підтримки належного рівня ліквідності та платоспроможності підприємства.

Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах фінансової звітності ПАТ «Укртрансгаз», предметом основної діяльності якого є надання послуг з транспортування природного газу магістральними трубопроводами та зберігання природного газу. провівши аналіз фінансового стану ПАТ «Укртрансгаз» зазначимо, що майновий стан задовільний, оскільки рівень зносу основних засобів становить 4 %. У 2019 році підприємство має абсолютний тип фінансової стійкості, за якого запаси і витрати фінансуються за рахунок власного оборотного капіталу. ПАТ «Укртрансгаз» є фінансово стійким, так як частка власного капіталу у структурі капіталу становить 74 %. Спостерігається погіршення ділової активності, що відображається у зниженні оборотності активів, його складових, власного капіталу та кредиторської заборгованості. Протягом аналізованого періоду підприємство здійснювало збиткову діяльність, тому керівництву підприємства необхідно вжити заходи стосовно підвищення його прибутковості та покращення ділової активності.

Провівши аналіз ефективності використання оборотних активів зазначимо, що частка оборотних активів у майні підприємства складає 6 %, що пояснюється специфікою діяльності підприємства. У структурі оборотних активів переважає дебіторська заборгованість (87,98 % у 2019 році). Аналіз показників ефективності використання оборотних активів засвідчив про зниження їх оборотності, що пояснюється зниженням чистого доходу, що створюється одиницею оборотних активів та їх складових. Показники ліквідності засвідчили про зниження платіжних можливостей підприємства, тому керівництву підприємства необхідно вжити заходи стосовно покращення управління оборотними активами.

З метою підвищення ефективності системи управління оборотними активами на підприємстві та покращення фінансового стану ПАТ «Укртрансгаз» нами був проведений кореляційно-регресійний аналіз, який дозволяє ідентифікувати найбільш вагоміші індикатори в структурі оборотних активів та

формалізувати функціональну залежність між ними та рівнем ефективності діяльності підприємства в цілому. Результати дослідження показали, що спостерігаються функціональні зв'язки між трьома найбільш вагомими статтями оборотних активів (запасами, дебіторською заборгованістю, грошами та їх еквівалентами) та обраним показником, який ідентифікує ефективність діяльності підприємства і, як наслідок, ефективного використання його оборотних активів – чистий прибуток (збиток) підприємства. Характер даної залежності свідчить про присутність еластичного впливу оборотних активів на діяльність підприємства, оскільки підвищення дебіторської заборгованості і грошей та їх еквівалентів спричиняє зменшення чистого збитку підприємства, в той час, коли збільшення запасів навпаки спричиняє збільшення чистого прибутку підприємства. Отже, для здійснення прибуткової діяльності підприємству ПАТ «Укртрансгаз» необхідно поступово нарощувати і скорочувати відповідні статті оборотних активів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: навч. посібник. ЦНЛ, 2009. 328 с.
2. Баранова В. Г. Теоретичні засади управління оборотним капіталом. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса: ОДЕУ, 2008. № 30. С. 32–36
3. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. КНЕУ, 2007. 592 с.
4. Бланк И. А. Управление активами. Ника–Центр, Эльга, 2002. 702 с.
5. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. *Інвестиції практика та досвід*. 2008. № 4. С. 40-44.
6. Бурак І. О. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління оборотними активами суб'єкта підприємницької діяльності. *Молодий вчений*. 2018. № 5(1). С. 277-281. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5\(1\)__70](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5(1)__70)
7. Бутенко В. Оборотный капитал предприятия. Прогнозирование статей финансовой отчетности. *Справочник экономиста*. 2006. № 6. С. 77–84
8. Василішин С. І. Методичні підходи до управління оборотними активами аграрних підприємств. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2017. № 4. С. 74-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhнау_ekon_2017_4_10
9. Власова Н. О. Управління оборотними активами в підприємствах роздрібної торгівлі: монографія. Харків: ХДУХТ, 2014. 258 с.
10. Володькіна М. В. Економіка промислового підприємства: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2004. 196 с.
11. Головка О. Г. Особливості управління оборотними активами підприємства. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. Вип. 1. С. 182-188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2017_1_25
12. Гринюк І. Економічна сутність оборотних активів та їх типологія. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*. 2016. Vol. 2, № 4. С. 64-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/areis_2016_2_4_8

13. Ганін В. І. Контроль та аналіз оборотних активів підприємства та шляхи їх досконалення. Молодий вчений. 2019. № 11(1). С. 119-123.
URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11\(1\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11(1)_29)
14. Гаркуша Н. М. Класифікація матеріальних оборотних активів у системі управління підприємством. Бізнес Інформ. 2018. № 12. С. 288-296.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_12_42
15. Грабовський І. С. Вплив ефективності управління оборотними активами підприємства на його фінансову стійкість. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Вип. 1. С. 112-120.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cxeebu_2016_1_21
16. Донін Є. О. Політика управління оборотними активами сучасного підприємства. *Finance, accounting, banks*. 2017. Вип. 1. С. 231-240.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fub_2017_1_27
17. Драгун Л. М. Удосконалення аналізу ефективності використання обігових коштів підприємства. *Фінанси України*. 1998. № 12. С. 12 – 20.
18. Дрига С. Г. Сучасні підходи до трактування сутності оборотних активів. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 11. С. 182-185.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2015_11_45
19. Дубей Ю. В. Напрями ефективного управління оборотними активами промислових підприємств. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2018. № 1. С. 109-116.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2018_1_15
20. Кірдіна О. Г. Управління оборотними активами підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. Вип. 43. С. 133-137.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2013_43_28
21. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Укладач І.Є.Андрющенко, Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. 82 с.
22. Ковалев В. В. Финансы предприятий : учебник. ТК Велби, 2004. 352 с.

23. Крейнина М. Н. Финансовый менеджмент : учеб. пособие. Дело и сервис, 2008. 308 с.

24. Купріна Н. М. Особливості аналізу оборотних активів підприємства в сучасних умовах. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Т. 10, Вип. 4. С. 39-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2018_10_4_6

25. Кучеренко О. Управління оборотними активами промислових підприємств із застосуванням фінансових моделей. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2014. № 7. С. 58-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2014_7_8

26. Маринович О. О., Шухманн В. А. Основні стратегії фінансування оборотних активів підприємства. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2019. № 1. С. 1-7.

27. Момот Т. В. Дослідження взаємозв'язку між ефективністю управління оборотними активами і вартістю будівельних підприємств. *Комунальне господарство міст*. Серія : Економічні науки. 2019. Вип. 2. С. 99-103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kgm_econ_2019_2_20

28. Мордань Є. Ю. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. *Вісник Сумського державного університету*. Серія : Економіка. 2019. № 4. С. 24-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2019_4_5

29. Нагаєа Г. О. Обґрунтування показників ефективності політики фінансування оборотних активів. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2017. Вип. 185. С. 283-290. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2017_185_35

30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

31. Нашкерська Г. В. Фінансовий облік: навч. посіб. Кондор, 2005. 503с.

32. Непочатенко О. О. Теоретичне обґрунтування сутності оборотних активів. *Інноваційна економіка*. 2015. № 4. С. 265-273.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2015_4_45
33. Омельченко Л. С., Піскульова І. В. Аналіз стратегій управління оборотними активами промислових підприємств. *Фаховий науковий журнал «Економіка: реалії часу»*. 2015. № 3(19). С. 178-183.
34. Павленко О. П. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 981-984.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_10_223
35. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник. 6-те вид., перероб. та допов. К. : КНЕУ, 2010. 552 с.
36. Роганова Г. О. Стратегія фінансування оборотних активів: позиція персоналістів. *Науковий фаховий журнал «Економічний часопис-XXI»*. № 3-4(1). 2013. С. 82-85.
37. Русак Н. А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования: справ. Пособие. Высш. шк., 1997. 309 с.
38. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Луцьк: Ред.-вид. відд. "Вежа" Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 460с.
39. Слободянюк О. В. Управління оборотними активами для ефективної роботи підприємства. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. Економічні науки. 2018. Вип. 1. С. 225-235.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgr_ekon_2018_1_25
40. Слободянюк О. В. Особливості управління оборотними активами підприємства в сучасних умовах господарювання. *Держава та регіони*. Серія : Економіка та підприємництво. 2018. № 6. С. 73-78.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2018_6_13
41. Степанюк О. С. Сучасна система інформаційного забезпечення управління оборотними активами підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2019. № 3. С. 172-179.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2019_3_38

42. Степанюк О. С. Економічні процеси оборотності активів та її показники. Академічний огляд. 2019. № 2. С. 39-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2019_2_5

43. Степанюк О. С. Особливості економічних процесів оборотності активів та ефективність їх використання. Європейський вектор економічного розвитку. 2018. № 2. С. 100–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ever_2018_2_9

44. Стецюк П. А. Методичний інструментарій оцінки ефективності оборотних активів підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 3. С. 3-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esmebi_2018_3_4

45. Стратійчук В. Стратегічне управління оборотними активами підприємств торгівлі. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. № 5. С. 59-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2019_5_8

46. Стратійчук В. М. Сучасні підходи до оцінювання результативності стратегії управління оборотними активами підприємства торгівлі. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 5(1). С. 123-132. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_5\(1\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_5(1)_21)

47. Терещенко С. І. Ефективне використання оборотних активів підприємством. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія : Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 2. С. 67-71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2019_2_14

48. Філатова З. В. Напрямки формування системи управління оборотними активами підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*: зб. наук. праць. 2011. Вип. 29. С. 330-335.

49. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посіб. МАУП, 2004. 328 с.

50. Череп О. Г. Оптимізація структури оборотних активів підприємства в межах фінансової реструктуризації. *Вісник Запорізького національного університету*. Економічні науки. 2018. № 1. С. 37-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2018_1_7

51. Чобіток В. І. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. Вип. 41. С. 230-234. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetr_2013_41_59

52. Чухно І. С. Визначення економічної сутності поняття "оборотні активи підприємства". *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Економічні науки. 2009. Вип. 3. С. 358-363. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2009_3_45

53. Швець Ю. О. Управління оборотними активами підприємств. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Економіка і менеджмент. 2015. № 13. С. 127-130.

54. Швець Ю.О. Вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність стратегічного управління оборотними коштами підприємств машинобудування. *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць*. Економічні науки. 2016. №1 (29). С. 26-36.

55. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Центр учбової літератури, 2016. 368 с.

56. Школьник І. О., Кремень В. М., Козьменко С. М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Центр учбової літератури. 2014. 488 с.

57. Шматковська Т. Деякі аспекти проблематики управління оборотними активами на підприємстві. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2016. № 3. С. 174-184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_3_15

58. Шум М. А. Економічна сутність оборотних активів підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 6(3). С. 17-19. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_6\(3\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_6(3)_6)

59. Яковенко О. Теоретичні аспекти вдосконалення управління оборотними активами. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2017. № 1-2. С. 174-189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2017_1-2_16

60. Akbas H., Caliskan. A and Durer S. The relationship between working capital management and profitability: Evidence from an emerging market. *International Research Journal of Finance and Economics*. 2001. № 62. pp.61-67.
61. An Explanation of Current Assets. Report Analysis - How to Read the Statements. By David J Hoare MSA. 2013. URL: <https://businessecon.org/an-explanation-of-current-assets/>
62. Ashraf C. K. The relationship between working capital efficiency and profitability. *Journal of Accounting Management*. 2012. № 2(3). pp. 1-25.
63. Cui, L., Meyer, K. E., Hu, H. W. What drives firms' intent to seek strategic assets by foreign direct investment? A study of emerging economy firms. *Journal of World Business*, 2015. 488–501.
64. Hofmann F. and Belin O. Supply Chain Finance Solutions. SpringerBriefs in Business. *Springer-Verlag Berlin Heidelberg*. 2011, pp. 5-11.
65. Kharabadze, E., & Jikia, M. Evaluation and Analysis of the Rational Structure of Sources for Assets Formation. *Archives of Business Research*, 6(7), 2018. pp. 152-156
66. Lancaster C., Stevens J.L. & Jennings J.A. Corporate liquidity and the significance of earnings versus cash flow. *Journal of Applied Business Research*, 1998. pp. 27-38.
67. Lazaridis I., and Tryfonidis D. Relationship between working capital management and profitability of listed companies in the Athens Stock Exchange. *Journal of Financial Management and Analysis*. 19 (1): 2016. pp. 26-35.
68. Michalski G. Planning optimal from the firm value creation perspective. Levels of operating cash investment. *Romanian Journal of Economic Forecasting*. 2010. № 13. pp. 198-214.
69. Mohan Kumaraswamy, Nayanthara De Silva, Nandun Madhusanka Empowering collaborative total asset management and inspiring innovations through Rivans 6(3), pp. 140–154 URL: <https://doi.org/10.1680/jinam.18.00019/>

70. Owolabi S.A., Obiakor R.T., Okwu A.T. Investigating Liquidity-Profitability Relationship in Business Organizations. *British Journal of Economics, Finance and Management Sciences*. September 2011, Vol. 1 (2), pp. 11-28.

71. Sanjay Bulaki Borad. 3 Strategies of Working Capital Financing. URL: <https://efinancemanagement.com/working-capital-financing/3-strategies-of-working-capital-financing>

72. Sen M. Relationship between efficiency level of working capital management and return on total assets in Ise. *International Journal of Business and Management*. 2009. № 10. pp. 1-6.

73. «What is Accounts Receivable Factoring?». Corporate Finance Institute®(CFI)».

URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/accounting/accounts-receivablefactoring/#:~:text=Factoring%20is%20a%20financial%20transaction,duration%20of%20the%20credit%20terms>